

राजाक्रषित्वेनमंत्रार्थद्रष्टृत्वेनवेदांतश्रवणकर्तृत्वेनहेतुनाभैक्ष्यचर्यामिच्छेदितिपूर्वेणसंबंधः नतुसेवयाश्रवणमकुर्वन्नानमात्रार्थमित्यर्थः तत्कुर्वंस्तुजीवितकांक्षयाभैक्ष्यचर्याचरेदेवेत्यर्थः ॥ २ ॥ एतद्वैश्यं नैष्ठिकंनित्यं त्रयाणाराजादीनां तेषामाश्रमसंन्यासो नित्यो नास्ति अपितुविक्षेपकर्मत्यागरूपः काम्यएवास्तीत्यर्थः सचचतुर्णामप्याश्रमाणामस्तीतिप्राहुः ॥ २३ ॥ राजधर्मप्रशंसति बाह्यायनमित्यादिना ॥ २४ ॥ २५ ॥ २६ ॥ सर्वेषांत्यागिनांषड्भागहाराराजापिसर्वत्यागीभवतीत्यर्थः ॥ २७ ॥ २८ ॥ २९ ॥ यथेति जीवाः मृगादयः प्राक्तनैर्नीचैर्बध्यमानाः हंतृणां धर्मस्य श्रुतदृष्टादीनां च नाशाय भवन्ति एवं ॥ २४ ॥ २५ ॥ २६ ॥ २७ ॥ २८ ॥ २९ ॥

राजर्षित्वेनराजैर्द्रभैक्ष्यचर्यांनसेवया ॥ अपेतगृहधर्मोपिचरेज्जीवितकाम्यया ॥ २॥ नचैतन्नैष्ठिकं कर्मत्रयाणांभूरिदक्षिण ॥ चतुर्णाराजशार्दूलप्रादुराश्रमवासिनां ॥ ३॥ बाह्यायतंक्षत्रियैर्मानवानांलोकश्रेष्ठं धर्ममासेवमानैः ॥ सर्वधर्माः सोपधर्मास्त्रियाणाराज्ञोधर्मादितिवेदाच्छृणोमि ॥ २४॥ यथाराजन्हस्तिपदेपदानिसंलीयंतेसर्वसत्वोद्भवानि ॥ एवंधर्मानराजधर्मेषुसर्वान्सर्ववस्थसंप्रलीनान्निबोध ॥ २५॥ अल्पाश्रयानल्पफलान्वदंतिधर्मानन्यान्यधर्मविदोमनुष्याः ॥ महाश्रयंबहुकल्याणरूपंक्षेत्रधर्मनेतरंप्रादुरार्याः ॥ २६॥ सर्वधर्मांराजधर्मप्रधानाः सर्वस्यागोराजधर्मेषुराजंस्यागंधर्मचाहु रग्र्यपुराणं ॥ २७॥ मज्जेन्नयीदंडनीतौहतायांसर्वधर्माः प्रक्षयेयुर्विबुद्धाः ॥ सर्वधर्माश्चाश्रमाणांहताः स्युः क्षात्रेत्यक्तेराजधर्मेषुपुराणे ॥ २८॥ सर्वेत्यागाराजधर्मेषु दृष्टाः सर्वादीक्षाराजधर्मेषुचोक्ताः ॥ सर्वाविद्याराजधर्मेषुयुक्ताः सर्वलोकाराजधर्मेषुप्रविष्टाः ॥ २९ ॥ यथाजीवाः प्राकृतैर्वध्यमानाधर्मश्रुतानामुपपीडनाय ॥ एवंधर्मांराजधर्मैर्वियुक्ताः संचिन्वन्तोनाद्रियंतेस्वधर्म ॥ ३० ॥ इतिश्रीम०शांतिप०राजध०वर्णाश्रमधर्मकथनेत्रिषष्टितमोऽध्यायः ॥ ६३ ॥ भीष्मउवाच चातुराश्रम्यधर्माश्रयतिधर्माश्चपांडव ॥ लोकवेदोत्तराश्चैवक्षेत्रधर्मसमाहिताः ॥ १॥ सर्वाण्येतानिकर्माणिक्षात्रेभरतसत्तम ॥ निराशिषो जीवल्लोकाः क्षत्रधर्मव्यवस्थिते ॥ २॥ अप्रत्यक्षंबहुद्वारंधर्ममाश्रमवासिनां ॥ प्रकोपयंतितद्भावमागमैरेवशाश्वतं ॥ ३॥ अपरेवचनैः पुण्यैर्वादिनोलोकनिश्रयं ॥ अनिश्रयज्ञायर्माणामदृष्टतेपरेहताः ॥ ४॥ प्रत्यक्षंसुखभूयिष्ठमालसाक्षिकमच्छलं ॥ सर्वलोकहितंधर्मक्षत्रियेषुप्रतिष्ठितं ॥ ५॥

राजधर्मैर्नीत्यादिभिर्वियुक्ताधर्माअग्निहोत्रादयश्चैरैर्नाश्यमानाः कर्तृणां धर्मचिन्तंचस्वेदयतिकर्तारश्चसंचिन्वन्तः स्वात्स्थमन्वेषयंतोभ्यकुलतयास्वधर्मनाद्रियंतेतस्माद्राजधर्मएवमुख्यो धर्मइत्यर्थः ॥ ३० ॥ इतिशांतिप०राजध०नैलकंठीयेभारत०त्रिषष्टितमोऽध्यायः ॥ ६३ ॥ ॥ ७३ ॥ चातुराश्रम्येति ॥ १ ॥ २ ॥ धर्मबहुद्वारंधर्मस्यस्वरूपंकोपयंतितिविरुद्धागमैः ॥ ३ ॥ अदृष्टतेनदृष्टोत्यस्यतस्मिन्परेधर्मैर्हताः नष्टधियः निश्रयंप्रकोपयन्ति ॥ ४ ॥ ५ ॥